

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för folkhälso- och idrottsvetenskap

Terapidjur på äldreboenden

En kvalitativ studie om upplevelser och erfarenheter om
implementering

Linnéa Olsson

2023

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Folkhälsovetenskap
Folkhälsostrategi för hållbar utveckling
Forskningsmetoder i folkhälsovetenskap II och Examensarbete
FHG800

Handledare: Maria Savela
Huvudhandledare: Ola Westin
Examinator: Gloria Macassa

Olsson, L. (2023). Animal-assisted therapy in nursing homes – A qualitative study about experience from implementation. Bachelor thesis in Public Health Science. Department of Public Health and Sport Science. University of Gävle, Sweden

Abstract

The purpose of this qualitative study was to investigate the experience and knowledge from the implementation of animal-assisted therapy as a health-promoting method in nursing homes. This study used a qualitative **method** with an inductive approach. To collect data, four semi-structured interviews were conducted. The respondents of this study were selected by a meaningful sampling method. The inclusion criteria were that the nursing homes currently used or had used therapeutic animals. The collected data was analyzed with a content analysis. **The results** were presented in continues text with quotes from the respondents to validate the findings. The main findings of the study displayed that the reasoning behind the respondent's willingness to implement animal-assisted therapy in nursing homes was that they had previous positive experience with the effects of therapeutic animals. The respondents highlighted that they experienced that the implementation of therapeutic animals was met with few difficulties.

The conclusion of the study was that nursing homes were dependent on receiving therapeutic animals in form of donations to implement them. Lack of funding may be an underlying factor why therapeutic animals have not been implemented to a greater extent in other nursing homes, despite the health-promoting effects previous studies show.

Keywords: *Animal-assisted therapy, elderly, implementation process, health-promoting, nursing homes*

Sammanfattning

Syftet med denna kvalitativa studie var att undersöka upplevelser och erfarenheter av implementering av terapidjur som en hälsofrämjande metod på äldreboenden. En kvalitativ **metod** med en induktiv ansats användes för studien. För att samla in data genomfördes fyra individuella semistrukturerade intervjuer. Urvalet av respondenter till studien gjordes genom ett meningsfullt urval. Inklusionskriteriet för urvalet var att respondenterna hade använt eller använde sig av terapidjur på äldreboendet. För att analysera data genomfördes en innehållsanalys där ett kodningsschema tillämpades. I innehållsanalysen identifierades sex kategorier vilka formades utifrån respondenternas svar. **Resultatet** presenterades i flytande text med stärkande citat från respondenterna. Resultatet visade att respondenterna hade erfarenheter av en variation av terapidjur; mjukis- och robotdjur, terapihundar, höns, marsvin, kaniner, häst och orm.

Huvudresultatet för studien visade att bakgrunden till respondenternas vilja att implementera terapidjur på äldreboenden var att de erhöll kunskap och erfarenheter av de effekter som terapidjur kan ge. Att det ansågs som att något saknades på äldreboenden när det inte fanns terapidjur samt att det bedömdes vara ett behov hos de boende. Möjligheterna för att implementera terapidjur var tack vare bidragande ekonomiska resurser. I sin helhet upplevdes få svårigheter av respondenterna om att implementera terapidjur. **Slutsatsen** för studien var att äldreboendena var i stor utsträckning beroende av att få terapidjur i form av bidrag för att implementera dem. Brist på bidrag kan vara en bakomliggande faktor till att terapidjur inte har implementerats i större utsträckning på andra äldreboenden, trots de hälsofrämjande effekterna tidigare forskning visar. Denna studie belyser de fördelar som kan upplevas i samband med terapidjur och hur en implementering av terapidjur kan antas. I takt med en ökad livslängd bland befolkningen finns det ett behov av ytterligare hälsofrämjande metoder, där terapidjur är en väl anpassad hälsofrämjande metod för äldres hälsa och ett hälsosamt åldrande.

Nyckelord: Terapidjur, äldre, implementeringsprocess, hälsofrämjande, äldreboende

Förord

Jag vill börja med att rikta ett tack till intervjudeltagarna som ställde upp för studien och gjorde denna studie möjlig att genomföra.

Ett stort tack till min handledare Maria Savela som har funnits med från start till slut i detta examensarbete, som har gett vägledning, varit engagerad, stöttande och hjälpsam i alla steg. Jag vill även tacka min huvudhandledare Ola Westin för all feedback.

Jag vill även rikta ett tack till mina studiekamrater, och ett speciellt tack till Frida Virén som har funnits med vid min sida och stöttat mig under hela studietiden och slutligen genom examensarbetet.

Slutligen vill jag tacka min familj för korrektur läsning och framför allt för allt stöd och peppande genom hela utbildningen.

Tack!

Maj 2023

Linnéa Olsson

Bakgrund	1
Människans åldrande	1
Typer av terapidjur på äldreboenden	2
Terapidjurs hälsofrämjande effekter.....	3
Implementering av terapidjur på äldreboenden	4
Hälsofrämjande arbete för hållbart åldrande hos människan	6
Problemformulering.....	7
Syfte.....	8
Frågeställningar	8
Metod	8
Studiedesign.....	8
Urvalsmetod och undersökningsgrupp	8
Datainsamling.....	9
Genomförande	9
Dataanalys	10
Etiska överväganden	11
Tidigare erfarenheter av djurens betydelse för människan.....	12
Förberedelsefasen för implementering av terapidjur.....	12
Faktorer som underlättar för implementering av terapidjur	13
Svårigheter med implementeringen av terapidjur	14
Användning av terapidjur anpassas utifrån de boendes behov.....	15
Terapidjur skapar hälsofrämjande fördelar hos de boende.....	16
Diskussion	17
Resultatdiskussion	17
Metoddiskussion.....	20
Slutsats	22
Referenser	24
Bilagor	29
Bilaga 1: Intervjuguide	29
Bilaga 2: Samtyckesbrev	30
Bilaga 3: Informationsbrev	31
Bilaga 4: Utdrag kodningsschema.....	32

Bakgrund

Människans åldrande

Över hela världen observeras en märkbar ökning av den mänskliga livslängden, vilket framhäver betydelsen av att säkerställa en hög livskvalitet i det förlängda livet. I Sverige beräknas människor över 65 år stå för totalt 25 procent av befolkningen år 2060, vilket medför ett ökat behov av olika typer av vård samt stöd för äldre (1). I den här studien definieras äldre som personer över 65 år. Människors åldrande medför olika upplevda förändringar i form av nedsatt fysisk aktivitet, förlust av närstående och sjukdomar. Dessa förändringar kan vidare orsaka effekter som ensamhet, depression, ångest och sjukdomar som hjärtsjukdom, diabetes och cancer. Det kan i sin tur leda till sämre livskvalitet (2). I takt med åldrandet ökar ofta läkemedelsanvändningen på grund av förändringarna nämnda ovan. I en högre ålder kan det vara riskfullt för hälsan att ta flertalet preparat dels på grund av biverkningarna från enbart läkemedlet, dels kombinationseffekt som innebär att ett läkemedel kan få en förändrad effekt i närvaro av ett annat läkemedel (1). Många äldre som lider av psykisk ohälsa behandlas med hjälp av antidepressiva läkemedel, det är dock inte tillräckligt alla gånger. Många gånger lider den äldre av flera sjukdomar som även bidrar till ökad läkemedelsanvändning. Okunskap om psykisk ohälsa hos äldre och brist på tillgänglig psykiatrisk vård och behandling för äldre minskar chansen att de får rätt hjälp och stöd (3). Det finns ett behov av alternativa behandlingar för äldre med psykisk ohälsa i stället för att endast behandla med farmakologiska medel. Det för att minska användningen av läkemedel samt för att minska biverkningar som vissa läkemedel medför (1).

När äldre får svårigheter i vardagen på grund av nedsatta funktioner, multipla sjukdomar eller demens kan det leda till att de placeras på ett äldreboende (4). En flytt till ett äldreboende kan avsevärt påverka livskvaliteten hos den äldre eftersom en flytt från ett självständigt boende till ett omhändertagande boende är en stor omställning för individen (5). Övergången till ett äldreboende kan innebära en negativ påverkan på individens psykiska välbefinnande och kan leda till depression. Personer som lever på äldreboenden lider i större utsträckning av depression än vad personer som bor hemma gör. En flytt innebär ofta en minskning av socialt stöd som kan leda till lägre uppskattad livskvalitet (6). För att göra omställningen mildare är det fördelaktigt om äldreboendet har en hemliknande miljö. Har den äldre tidigare erfarenhet av sällskapsdjur kan ett terapeutiskt djur få miljön att verka mer hemtrevlig (5,7). En norsk explorativ forskningsintervju studie undersökte vad som bidrog till livsglädje hos äldre på ett

äldreboende och det var samhörighet, positiva relationer, meningsfullhet, acceptans för deras livssituation och stunder med välmående (6).

På äldreboenden finns det boende som lider av demens och det medför ofta beteendemässiga och psykologiska symptom (BPSD) som ångest, depression och agitation. För att lindra symptomen som kommer med demens används vanligtvis en farmakologisk behandling, nackdelar med det är att effekten kan vara begränsad samt att behandlingen kan ge oönskade biverkningar. En icke-farmakologisk behandlingsmetod kan därför vara att föredra. En sådan metod som har växt inom vård och omsorg är djurassisterad terapi som används för att lindra BPSD hos personer med demens (8).

Typer av terapidjur på äldreboenden

Terapidjur är sällskapsdjur som används i terapeutiskt syfte, även kallat djurassisterad terapi. Djur och människan har haft ett terapeutiskt förhållande i över 12 000 år. Under 800-talet användes djur i ett samband med behandling för personer med funktionsnedsättning. Vid 1790-talet användes höns och kaniner i ett terapeutiskt syfte för att lindra psykisk ohälsa (9). Under 1800-talet rekommenderades det av den brittiska välgörenhets kommissionen att djur skulle finnas på mentalinstitutioner för att skapa en vänligare miljö. Användningen av djur i terapeutiskt syfte har därefter fortgått och utvecklats och idag används det bland annat på äldreboenden i syfte att främja äldres hälsa och välbefinnande (9). Det finns nu olika typer av terapidjur, både levande och icke-levande.

Vanligaste terapidjuret är hundar och anses vara mycket lämpligt som terapidjur just för att det är människans ”bästa vän” och människor kopplar ofta hundar med glädje och tillgivenhet (8). En terapihund är utbildad för att arbeta och verka i verksamheter och leds av en hundförare som tillsammans gör besök hos till exempel boende på ett äldreboende. Ett besök med en terapihund kan vara att hunden hälsar på personen och placerar sitt huvud i personens knä eller tillåter personen att klappa hunden (10). Andra sällskapsdjur som ingår i begreppet terapidjur är bland annat katter, höns, mjukisdjur och robotdjur (11). De främsta robotdjur är utformade som katter, hundar och sälar med päls samt inbyggda känslö- och rörelsemotorer så att de kan efterlikna verkliga djur (8).

PARO är en robotdjur som ser ut som en grönländssälkut och är ett icke-levande terapidjur. PARO är speciellt framtagen i syfte för att verka som ett terapidjur till äldre med demens och är en av de främsta robotdjuren som används inom vård- och omsorgsmiljöer runt om i världen (12). Robotdjuren används ofta till personer med demens tack vare den anpassningsbara

användningen. De kan mottages i alla vårdmiljöer utifrån fördelarna att de ej utgör någon allergirisk och en låg risk för rädsla samt att de kräver mindre omvårdnad. De är även säkra att använda av alla oavsett fysisk och kognitiv förmåga (13). Vidare kan användningen och besöksutformningen av terapidjur variera mellan korta och långa interaktioner samt mellan individuella- och gruppbesök (14).

Terapidjurs hälsofrämjande effekter

Forskning visar att terapidjur ger effekter på både den psykiska och fysiska hälsan. När en människa får kontakt med ett husdjur eller terapidjur så ökar nivåerna av oxytocin som är så kallat ”må-bra” hormon. Oxytocin ger många fördelar för hälsan hos äldre, sänker stressnivån, minskar ångest, ökar sociala interaktioner, lägre hjärtfrekvens och blodtryck (10). Andra effekter som terapidjur kan ge är minskad smärta och smärtintensitet, ökad fysisk och kognitiv stimulering, motivation till att röra på sig och ökad livskvalitet (15,16). Robotdjuren kan framkalla samma positiva effekter som levande terapidjur kan göra, till exempel ökad interaktion, emotionellt stöd, minskad ångest och minskad agitation (13,17).

Många människor är ägare av ett sällskapsdjur och sällskapsdjur är individer som utan krav stödjer, lyssnar, är icke dömande och visar empati för den människa som har kontakt med djuret. För äldre människor är det främjande för deras välmående att få uppleva meningsfullhet, känna glädje och ta del av sociala interaktioner (18). Hos äldre med nedsatt kognitiv funktion kan ett besök av terapidjur bidra till ökad social interaktion mellan djuret och människan, eftersom kommunikationen består mer av kroppsspråk än verbal kommunikation (11,19). Vidare kan ett besök av ett terapidjur få den boende att återuppleva gamla minnen och känslor om tidigare händelser i livet som kan bidra med livsglädje till den boende (20). Den hälsofrämjande effekten av terapidjuret kan variera från person till person beroende på vilket djur som används, tidigare erfarenheter av djur samt förhållandet till djur (11).

En randomiserad kontrollerad studie undersökte beteendereaktioner på variation av terapidjur hos 100 boende på fyra äldreboenden i Danmark. Terapidjuren var; terapihund, mjukiskatt och robotsäl (11). Variablerna som effekter mättes på var verbal kommunikation, fysisk kontakt samt ögonkontakt. Resultatet visade att alla tre typer av terapidjur påverkade variablerna och gav positiva och ökade hälsoeffekter. Det terapidjur som gav mest interaktion med boende var terapihunden och därefter robotsälen. Det visade även att desto högre kognitiv funktionsnedsättning den boende hade desto mer kontakt var riktad direkt mot djuret, oavsett

djurtyp. En interaktion med ett terapidjur kan verka mer stimulerande än en interaktion med en ensam person och oavsett vilket typ av terapidjur som används kan det ge positiva hälsoeffekter (11). Terapidjur kan även ses som ett komplement till mänskliga relationer för boende på äldreboenden (5). En känsla av ensamhet och saknad av relation är en vanlig känsla för boende på äldreboenden och ett terapidjur kan ge boende en möjlighet till att känna emotionellt stöd och bygga en relation som vidare kan stärka boendes glädje och välbefinnande (5,21).

Användningen av terapidjur kan variera på äldreboenden och beroende på äldreboendets förutsättningar varierar typer av terapidjur. Det finns flera sätt att använda terapidjur och användningen av icke-levande och levande terapidjur inom just äldreomsorgen blir vanligare. Det är dock okänt i vilken utsträckning äldreboenden har implementerat användningen av terapidjur (18).

Implementering av terapidjur på äldreboenden

Om ett äldreboende önskar att införa terapidjur i verksamheten finns det en del punkter att se över innan en implementering kan genomföras (22). Vidare behöver potentiella svårigheter och möjligheter verksamheten har med att implementera denna typ av insats ses över (13).

I implementeringens förberedelsefas ingår det utbildning och planering (23). Det ska införskaffas information och kunskap om ämnet för att kunna göra en bedömning om hur implementeringen kan genomföras samt hur verksamheten behöver förbereda sig praktiskt. Om det är något som behöver förändras och vilka resurser (personal, budget) som kommer beröras (24,25). Det är den verksamhetsansvarige på äldreboendet som har ansvar att samla den information som krävs, dels vilka regelverk och föreskrifter som ska beaktas vid implementering av terapihundar, dels vad som kan förväntas med insättningen (22,23).

Efter informationsinsamlingen är nästa steg att göra en behovsbedömning, av vem som har behov av insatsen och varför (24). Till exempel kan en boende anses vara i behov av ett terapidjur på grund av att den har nedsatt kognitiv förmåga och med hjälp av ett terapidjur skulle den boende få den mentala stimuleringen och fysiska kontakten som den är i behov av (26). Det bestäms därefter vilket typ av terapidjur som anses passande och på vilket sätt terapidjuret är planerat att användas i verksamheten (22).

Vid implementering av terapihund ska en riskbedömning utföras. Den verksamhetsansvarige måste enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om insatser av terapihundar göra en riskbedömning innan implementeringen (22). Riskbedömningen behöver genomföras för att undvika riskfyllda händelser i verksamheten vid införandet av terapihunden. Risker som kan

beröra både boende och personal är hygien, allergi och rädsla för djuret. Det gäller därför att se över så att ingen person inom verksamheten är utsatt för eventuella risker. I riskbedömningen gäller det även att ta hänsyn till det djur som ska införas, att de är tränade för att vara i verksamheten och inte utgör några risker. Två lagar som måste följas vid implementering av terapihundar på ett äldreboende är Arbetsmiljölagen som innebär att förebygga eventuella risker eller olyckshändelser för personalen. Samt Djurskyddslagen som innebär skydd av djuret, så att det hanteras på rätt sätt och att det inte utsätts för några risker som överansträngning, sjukdom, skador, stress eller onödigt lidande (22).

Något som måste beaktas vid användning av terapidjur är smittspridningen mellan djur och människa som också kallas zoonoser. Zoonoser är smittoämnen eller sjukdomar som rabies och campylobakter (mag- och tarm bakterier) som kan spridas mellan djur och människa via direkt- eller indirektkontakt. För att undvika spridning av sjukdomar vid arbetet med ett levande terapidjur på ett äldreboende behöver tydliga hygienrutiner upprättas (22,27). Det gäller även icke-levande terapidjur då till exempel ett robotdjurs päls kan vara svår att hålla ren. Det är därför även där av vikt att vidhålla tydliga hygienrutiner för att undvika infektionsspridning mellan användarna (12).

Implementering kan se olika ut i praktiken beroende på vilken verksamhet det genomförs i eftersom det kan beröra olika svårigheter och möjligheter för verksamheten (28). För vissa äldreboendeverksamheter kan det vara svårigheter som förhindrar en implementering av terapidjur, till exempel arbetsbelastning, tidsbrist, otillräcklig budget, kunskapsluckor, infektionsrisker, tekniska problem eller brist på organisatoriskt stöd (13,28). Möjligheter för att en verksamhet kan anta en implementering kan vara att de har bra ledarskap med strukturerade strategier, engagerad personal, tillgänglig budget samt resurser (13). Alla verksamheter har olika förutsättningar och är viktigt att ha i åtanke vid val av implementeringsprogram.

Beroende på vilken typ av insats som en verksamhet vill implementera, det vill säga ett icke-levande eller levande terapidjur, kan metod, design och modell för implementering variera (23). En fördel med att använda en modell eller design för implementeringen är att det tillför riktlinjer att gå efter. Det är fördelaktigt på så sätt att riktlinjerna ger ett stöd så att det undviks att genomförandet går fel och skapar förutsättningar för framgång (28).

Utifrån implementeringsmodellen och dess avsikt, om avsikten är att införa levande eller icke-levande terapidjur, kommer resursbehovet att variera och implementeringen kommer innebära

en förändring för verksamheten (13). Det kan vara en utmaning för verksamheter att göra förändringar i den nuvarande strukturen och bör vara i åtanke vid planering av en implementering (25). På ett äldreboende kan implementeringsprocessen underlättas om de boende och familjemedlemmar också är involverade i processen. Det anses som en hälsofrämjande implementeringsmetod om insatsen involverar de boende, och inte bara personalen, innan insatsen är helt fastställd (28). Speciellt när det är en implementering som är skapad och införskaffad för att främja de äldres hälsa.

Efter implementeringen är genomförd är det viktigt att processen analyseras och utvärderas (25). För att kunna värdera om implementeringen genomfördes som tänkt, om det var några speciella faktorer som påverkade implementeringen och om det gav resultatet som önskats (13). En utvärdering bidrar även till värdefulla insikter om användningen av terapihundar behöver utvecklas eller förbättras (13,29). Vid implementering av terapihundar är det av betydelse att den verksamhetsansvarige har ett system för att kontrollera användningen så att myndigheter som arbetsmiljöverket, länsstyrelsen (djurskydd) och inspektion för vård och omsorg kan bedriva deras tillsyn för verksamheten (22).

Det är även viktigt att utvärdera implementeringen för de icke-levande terapijuret. För att se så att kunskapen om det icke-levande terapijuret har införskaffats och att användningen kan ske utan bekymmer för både personal och boende. En utvärdering ger möjlighet till att se så att det implementerade terapijuret implementerades anpassat efter boendes behov och miljön på äldreboendet (12).

Hälsofrämjande arbete för hållbart åldrande hos människan

I takt med att människan lever längre ökar vårdbehoven i samhället och det kan i längden påverka hållbarheten i vårdarbetet (13). Agenda 2030 berör det hållbara hälsoarbetet i världen och bygger på 17 globala mål som genomsyras av hållbar utveckling och dimensionerna; social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Målen är framtagna för att bekämpa kriser som ojämlikheter, fattigdom och klimatförändringar (30). Mål 3 ”God hälsa och välbefinnande” handlar om att minska hälsoklyftor bland befolkningen och främja psykisk hälsa och välbefinnande genom hälsofrämjande insatser och är ett av de mål som berör äldres hälsa (31). Hälsa är en värdefull resurs i en individs vardag eftersom det innefattar en individs personliga, sociala, fysiska och psykiska förmågor (31,32). Hälsa följer människan i alla livsfaser och det betraktas vara en grundläggande rättighet för alla att ha förutsättningar för att uppnå och bibehålla en god hälsa (31). I Mål 3 inkluderas social hållbarhet som är en viktig del i det

hälsofrämjande arbetet för äldre. Genom livets faser och i stigande ålder medför det ofta ett minskat socialt kontaktnät som kan påverka individers välmående då sociala interaktioner speciellt är betydelsefullt för äldres hälsa (31,33). Att integrera med ett terapidjur är ett sätt att öka sociala interaktioner för äldre som vidare kan bidra till en positiv påverkan på hälsan (5). För att främja äldres hälsa ska folkhälsoarbetet fokusera på att arbeta för en hälsosam livslängd hos människor. Det skapar förutsättningar för äldre att leva ett hälsosamt och friskt liv samt att fortsatt vara bidragande i samhället i takt med den stigande åldern (34). Äldres hälsa är ett prioriterat område av Folkhälsomyndigheten och de arbetar med hälsofrämjande och förebyggande insatser i samhället för ett hälsosamt åldrande. De arbetar för att öka kunskap och medvetenhet om åldrandet hos människor och arbetar även med att kunna erbjuda aktiviteter som främjar de äldres hälsa (35). Äldre personer på äldreboenden riskerar att uteslutas från rekommendationerna om fysisk aktivitet, att röra sig fysiskt regelbundet, muskelträna och balansträna, på grund av att boende på äldreboenden i större utsträckning har begränsad rörlighet (36,37). Däremot räknas all rörelse som den boende kan åstadkomma som fysisk aktivitet även om det innebär korta stunder av aktivitet (36). Det är av vikt att äldreboenden kan anpassa aktiviteter utifrån de boendes preferenser och förmåga för bäst hälsofrämjande effekt (38). En aktivitet som är påvisad ge positiva hälsoeffekter hos boende på äldreboenden enligt studier är aktiviteter med terapidjur (5,29,38). Att erbjuda boende användning av terapidjur kan bidra till främjande av de boendes hälsa och välbefinnande (5).

Välbefinnande är en individs upplevelser och uppfattningar av positiva samt negativa situationer. En individs förmåga att känna glädje och tillfredställelse med livet (39). Det som bland annat bidrar till välbefinnande är sociala aktiviteter och fysiska aktiviteter som är anpassade efter individens förmåga och preferenser (38). För äldre är det viktigt för deras välbefinnande att få känna en samhörighet, delaktighet, förmåga att kunna bidra socialt och känna mening med livet (6). Att förse de boende på äldreboenden med det de är i behov av för att må bra, både psykiskt och fysiskt, är en viktig del av det främjande hälsoarbetet på äldreboenden (6).

Problemformulering

Det finns flertal studier som visar på att terapidjur kan ge positiva hälsoeffekter för äldre på äldreboenden. Att terapidjur används på en del äldreboenden är känt, dock är det oklart i vilken utsträckning det faktiskt används. Med den forskning som finns om hälsoeffekterna är frågan

varför det inte används i större utsträckning än vad det gör idag? För att få svar på detta krävs det forskning kring vad som motiverat de äldreboenden som använder sig av terapidjur till att implementera det. Vidare finns behov av att undersöka vilka tillvägagångssätt som finns om en vill införskaffa terapidjur på äldreboenden. Denna studie syftar därför till att undersöka implementeringsprocessen av terapidjur på äldreboenden.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka erfarenheter och upplevelser om implementeringen av terapidjur som hälsofrämjande metod på äldreboenden.

Frågeställningar

- Vad var bakgrunden till att börja använda terapidjur på äldreboendet?
- Vilka möjligheter upplevdes i samband med implementeringen av terapidjur?
- Vilka svårigheter upplevdes i samband med implementeringen av terapidjur?

Metod

Studiedesign

Utifrån studiens syfte att undersöka upplevelser och erfarenheter valdes en induktiv kvalitativ studiedesign ut eftersom avsikten var att få en djupare förståelse om användningen av terapidjur på äldreboenden (40,41).

Urvalsmetod och undersökningsgrupp

Till denna studie tillämpades ett meningsfullt urval som urvalsmetod. Det för att få informationsrika respondenter som kunde bidra till möjligheten att få tillfredställande svar på intervjufrågorna och uppfylla studiens syfte (40). Inklusionskriteriet för att hitta potentiella respondenter var att äldreboendet de arbetade på hade använt eller använde terapidjur då studien utfördes. Äldreboenden som ej använde sig av terapidjur exkluderades (41). Sökningar efter äldreboenden som använde terapidjur genomfördes via internet samt med hjälp av information från författarens privata kontakter. När äldreboenden inom inklusionskriteriet hittades kontaktades potentiella respondenter via mejl samt telefon.

De potentiella respondenterna som kontaktades hade befattning enhetschef eller verksamhetschef. Valet av profession grundades på Socialstyrelsens vägledning och regelverk för implementering av terapihundar att den verksamhetsansvarige har ansvar att se över

eventuella risker och säkerhet vid implementering (22). Över ett 20-tal potentiella respondenter kontaktades, av dem svarade 6 tillbaka varav 4 var intresserade av att delta i studien. Slutligen bestod urvalspersonerna som deltog av 3 enhetschefer och 1 arbetsterapeut på äldreboenden tillhörande mellersta Sverige. Anledningen till att det är en arbetsterapeut var att verksamhetschefen på det äldreboendet förmedlade kontakten till den som hade tagit initiativet till att ta in terapidjur, som där var arbetsterapeuten.

Datainsamling

För att samla in material till studien genomfördes 4 individuella semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade frågor gav respondenterna möjlighet att uttrycka sina tankar fritt samt gav det tillfälle till att ställa motfrågor till författaren om respondenten till exempel inte förstod en fråga. Intervjuerna genomfördes via applikationen Microsoft Teams på grund av geografisk spridning av respondenterna. Videosamtal valdes ut som intervjumetod utifrån de fördelaktiga avseendena att författaren får möjlighet att se respondenten vilket kan underlätta när det handlar om att uppfatta frågor och svar (42). Intervjuerna följde en intervjuguide (se bilaga 1). Intervjuguiden utformades utifrån studiens syfte och frågeställningar och togs fram med stöd från handledaren samt med inspiration från en studie som undersökte hinder och möjligheter med implementering av terapidjur (16). Sonderade frågor fanns med för att säkerställa att det underlag som efterfrågades av författaren var tillräckligt (42). Det genomfördes inte en pilotintervju på grund av svårigheten att hitta potentiella respondenter samt tidsbrist. En revidering genomfördes efter första intervjun då författaren uppmärksammade att intervjufrågor behövde ytterligare följdfrågor för att uppnå tillräckliga svar från respondenterna. Revideringen utgjorde ingen påverkan på resultat.

Genomförande

Ett första informationsbrev skickades ut till potentiella respondenter via mejl med information om studien, vad som skulle undersökas och att respondenter efterfrågades. Författaren kontaktade även potentiella respondenter via telefonsamtal vid saknad mejladress och de fick ta del av det första informationsbrevet muntligt. De som var intresserade av att delta i studien fick ett andra informationsbrev (bilaga 3) via mejl som innehöll med information om studiens syfte, hur genomförandet av studien såg ut, vad som förväntades av respondenten.

De respondenter som tackade ja till deltagande i studien kontaktades vidare för bestämmande av datum och tid för intervjun. Respondenterna fick ett samtyckesbrev (bilaga 2) skickat till

dem via mejl innan intervjutillfället som de blev ombudda att fylla i och skicka tillbaka till författaren för att på så sätt lämna sitt fulla samtycke till deltagande i studien.

En påminnelse om intervjutid skickades ut 2 dagar innan intervjutillfällena. Den avsatta tiden för intervjuerna var 30 minuter då det ansågs passa bäst inom respondenternas arbetstid och det ansågs som tillräckligt med tid. Respondenten fick en Teams länk precis innan mötet för att ansluta. Innan intervjutillfället testade författaren att länken till mötet fungerade som den skulle. Innan intervjun startade fick respondenten åter möjlighet att ställa frågor om studien och samtyckesbrevets innehåll togs upp. De som inte hade skrivit under samtycket ombads göra det och skicka det till författaren inom bestämd tid, samtycket accepterades då muntligt innan intervjuns start. Intervjun spelades in genom Microsoft Teams inspelningsverktyg, och respondenten fick åter information om att inspelningen kommer raderas när uppsatsen är godkänd. När intervjun avslutades frågade författaren om respondenten hade något den önskade ta upp som inte framkom under intervjun. Intervjuerna pågick mellan 12–25 minuter. Efter varje avslutad intervju påbörjades transkriberingen.

Dataanalys

Datamaterialet analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys enligt Graneheim och Lundman (43,44) och gav därmed möjligheten att tolka och förstå datamaterialet och analysera fram skillnader och likheter. Alla intervjutranskriberingar lästes igenom flertal gånger för att skapa en helhetsbild av materialet. Varje respondent blev tilldelad en siffra för att särskilja respondenterna på ett oidentifierbart sätt och benämns i arbetet som "R1", "R2", "R3" och "R4". I analysen identifierades meningsbärande enheter som speglade studiens syfte och frågeställningar och de placerades i ett kodningsschema. I de meningsbärande enheterna rensades korta ord som "eeh" och "mm" bort. Vidare kondenserades de meningsbärande enheterna till kortare meningar utan att innehållet gick förlorat. Därefter skapades koder som belyste innehållet från de meningsbärande och kondenserade enheterna. Koder som ansågs dela gemensamma enheter i sitt innehåll placerades tillsammans och kategorier analyserades fram. Slutligen hade sex kategorier skapats och kategorierna speglade det innehåll som kategorin bestod av (43).

Etiska överväganden

De forskningsetiska principerna tillförlitlighet, ansvarighet, respekt och ärlighet tillämpades till denna studie för studiens kvalitet, objektivitet och trovärdighet (45).

Informationskravet tillämpades genom det andra informationsbrevet som skickades ut via mejl. I det informationsbrevet beskrevs studiens syfte, genomförande och vad som förväntades av deltagaren. Samtyckeskravet tillämpades genom att respondenterna fick fylla i ett samtyckesbrev som beskrev frivilligheten om medverkan i studien och möjligheten att avbryta deltagandet när som helst under studiens gång. För att säkerställa ett bra samtycke är det viktigt att deltagarna är medvetna om studiens syfte och förstår obligationen till deltagandet i studien. Ett tydligt och välformulerat samtycke bidrar till att respondenterna kan känna förtroende för författaren och därmed bidra med trovärdig och detaljerad information (46).

Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet uppfylldes genom att under hela forskningsprocessens gång användes allt material från deltagarna endast för studiens syfte och forskningsfrågor och uppgifterna behandlades endast av de behöriga till studien (41). I resultatet är deltagarna samt äldreboendena oidentifierbara då de benämns med siffror.

Resultat

Resultatet presenteras utifrån studiens syfte att undersöka erfarenheter och upplevelser om implementeringen av terapidjur som hälsofrämjande metod på äldreboenden.

Studiens resultat presenteras i sex kategorier:

- *Tidigare erfarenheter av djurens betydelse för människan*
- *Förberedelsefasen för implementering av terapidjur*
- *Faktorer som underlättar för implementering av terapidjur*
- *Svårigheter med implementeringen av terapidjur*
- *Användningen av terapidjur anpassas utifrån de boendes behov*
- *Terapidjur skapar hälsofrämjande fördelar hos de boende*

Resultatet presenteras i löpande text samt med citat från respondenterna. Respondenterna representeras av siffror. Citaten är justerade till skriftspråk för att underlätta läsningen.

Djur som användes på respondenternas äldreboenden var mjukisdjur, robotdjur, höns, teraphundar, kaniner, marsvin, häst, orm och kattungar.

Tidigare erfarenheter av djurens betydelse för människan

Respondenterna erhöll kunskap och blandade erfarenheter av terapidjur och dess användning. Kunskap grundade sig bland annat på att ha läst och sett hur terapidjur används i andra kommuner, sett effekter ur ett rehabiliteringsperspektiv, samt ifrån att ha sett vilka fördelar terapidjur kan medföra för äldres hälsa. Önskan till att införa terapidjur på äldreboendena grundade sig på varierade positiva uppfattningar hos respondenterna.

Respondenterna beskrev att många av de boende hade haft djur tidigare i livet och terapidjur ansågs därmed som ett sätt att hantera saknaden av andra djur. När äldreboenden haft besök av djur som höns, marsvin och hästar upplevdes det glädje från de boende vilket bidrog till en motivation för respondenterna att implementera terapidjur i verksamheterna.

”...såg att man inte hade det här, så då valde jag att ja men då köper vi in...” ”...jag tyckte det, det är något man ska ha. Man ska, det ska finnas någon form utav djur”. (R4)

De mjukis- och robotdjur som användes på äldreboendena hade införskaffats utifrån de fördelarna som upplevdes av respondenterna.

Det framkom att hundförare under utbildning med terapihund hade skickat förfrågan om praktik på äldreboenden. Hos respondenterna hade det funnits en vilja att testa en terapihund på äldreboendena. Det beskrevs en känsla av överlycklighet bland respondenterna vid förfrågan från hundförare om praktik med terapihund på äldreboendena. Hundförarnas praktik ledde till en kontinuerlig användning och ett samarbete mellan hundförare och äldreboendet.

Att terapidjur har en positiv påverkan på de äldres mående var en återkommande kommentar från respondenterna. Terapidjur ansågs från respondenterna som en positiv resurs att använda för att motivera och lugna de äldre.

Förberedelsefasen för implementering av terapidjur

Innan implementering av terapidjur genomgick respondenterna en förberedelsefas. Under förberedelsefasen formulerades regler och riktlinjer för användningen av terapidjuren på äldreboendena. Det var bland annat vart besöken eller användningen skulle ske, hur det skulle genomföras och i vilken tidsutsträckning terapidjuren skulle användas. För användningen av terapihundar genomfördes pilottest som bestod av individuella besök med hundförare och boende. Det var för att utvärdera hur terapihunden reagerade på rullatorer, rullstolar och den övergripande verksamheten samt för att se hur det fungerade med de boende. För att komma

fram till vilka boende som var i behov av, skulle ha besök av eller tillgång till ett terapidjur berättade respondenterna att de tillsammans med personal på äldreboendena lade fram förslag för olika boende. Riskbedömning genomfördes för att se över hur verksamheten kunde ta sig an en terapihund, om det fanns allergier hos boende eller personal och om det fanns några generella risker.

”vi gjorde en riskbedömning som man ska göra när man tar in en sådan där hund i en verksamhet, och det fanns ingen med allergi, jag hade inte någon i varken personal eller boende som hade allergi”. (R2)

Det beskrevs att det genomfördes en omvärldsbevakning av terapidjur för att se vad forskning sade om terapidjur, vilka alternativ på terapidjur det fanns och vad andra kommuner använde för terapidjur innan inköpen av mjukis- och robotdjur. Det bidrog till valet och beslutet om vilka mjukis- och robotdjur som skulle köpas in till äldreboendena.

Faktorer som underlättar för implementering av terapidjur

Inget av de 4 äldreboenden som respondenterna representerade hade förbud mot att djur fick vistas i lokalerna, det hade möjliggjort för personal och besökare att ta med olika typer av djur för att besöka de boende.

Respondenterna nämnde att det var en fördel att terapihundarna som användes var allergivänliga. De beskrev att hundföraren tvättade hunden med ett allergischampo innan besök samt att hunden var en speciell ras som gjorde den mer allergivänlig. Att de boende inte hade uppvisat någon allergi eller liknande upplevdes även det som en fördel till implementeringen av en terapihund.

Bidragande ekonomiska resurser och statliga medel möjliggjorde inköp av samt användning av robotdjur och terapihundar i verksamheterna. Respondenterna berättade om hur kommuner hade gjort inköp och satsning på robotdjur med hjälp av dels stimulansmedel för aktivitet för äldre, dels välfärdspengar. Inköpet av robotdjur i kommunerna bidrog till att alla äldreboenden inom kommunerna fick ta del av robotdjur, och ledde till implementeringen av robotdjuren på äldreboendena. Det beskrevs att robotkatter kunde köpas in med hjälp av äldreboendes befintliga budget och därmed öka boendes möjlighet att ta del av robotkatterna.

Statliga medel bidrog till ökad användning av terapihund.

”i och med att vi har dem här statliga medlen nu...annars hade vi inte kunnat ha tänker jag, tre dagar i veckan. Ne då kanske det hade handlat om det som vi började med, en grupp och sen kanske vi säger en förmiddag i veckan och så... Nu är det ju tre förmiddagar i veckan”.

(R3)

Respondenterna berättade om hundförare och vikten av ett gott samarbete mellan hundförare och äldreboendet. Det berättades att när en hundförare blev klar med terapihund utbildningen samt praktiken önskade den därefter att fortsätta få komma och göra besök på äldreboendet. Det möjliggjorde ett fortsatt samarbete och en kontinuerlig användning.

Respondenterna beskrev att det upplevdes som en fördel med att hundföraren var pensionär därför att det blev en låg kostnad för äldreboendet. En till faktor som ansågs underlätta implementeringen var att hundföraren erhöll kunskap och förmåga att skapa kontakt med de boende. Det hade bidragit till ett smidigt samarbete och användning för att hundföraren förstod sig på sin omgivning.

Svårigheter med implementeringen av terapidjur

Respondenterna upplevde implementering av terapidjur som lättsam med få hinder och svårigheter. En svårighet som lyftes upp var att besluten om implementering av terapidjur på äldreboenden anförtroddes av personer högre upp i verksamhetskedjan som därmed försvårade implementeringsprocessen. Respondenterna lyfte även svårigheten med att ha levande djur (fria djur) i verksamheterna, vilket var en bidragande faktor till mjukis- och robotdjur användning i större utsträckning. Respondenterna berättade att användningen av terapidjuren på äldreboendena var utformade efter äldreboendenas förutsättningar. Det beskrevs att det kunde vara en svårighet med levande djur för dementa samt att tiden för att ta hand om djuren inte alltid skulle räcka till för personalen och motiverade på så sätt den valda användningen av terapidjur på äldreboendena.

”Vi skulle ju också, man har ju en dröm om att ha riktiga djur på boendena, men det är ju så mycket runt om kring. Vem ska ta hand om dem? Om någon inte tycker om katter, vad gör man liksom. För det är ju också djur, man kan ju inte bara göra vad man vill med dem”. (R4)

Allergi upplevdes inte vara ett hinder, däremot kunde viss rädsla uppstå i samband med terapidjuren. Om det fanns rädsla hos de boende eller hos personalen så undveks möten av

terapidjuren för dem. Rädsla nämndes även som en känsla som de boende överkom i samband med besök av terapidjuren.

”Vi har inga allergier å så, men däremot är det ju så att vissa boende kan vara lite rädda, eller särskilt en kvinna, hon är rädd varje gång men varje gång kommer hon över det”. (R3)

Respondenterna berättade att det ofta krävs ett samarbete för att kunna implementera terapidjur i verksamheten, annars kunde det vara svårt att införa det.

Användning av terapidjur anpassas utifrån de boendes behov

Det framkom att användningen av terapidjur utformades efter boendes behov. Det beskrevs att användningen av terapidjuren, levande och icke-levande, kunde ändras och variera med tiden utifrån vilken eller vilka boende som ansågs ha störst behov av ett terapidjur. Enligt respondenterna så varierade besöken av terapihund i utformning och tid mellan grupp och enskilda besök. Tiden bestämdes utifrån vad de boende ansågs klara av utan att tappa intresse eller bli trötta. För besök i grupp beskrevs besöksutformningen så att gruppen bestod av flera boende samt personal och kunde pågå mellan 30–45 minuter. Enskilda besök kunde bestå av den boende, en personal, hundföraren och hunden och de besöken var bokade 45 minuter per boende. En annan utformning på enskilda besök var att hundföraren kunde bestämma fritt utifrån tidmöjlighet och utifrån behovet av den boende om hur länge ett besök skulle vara, om de skulle gå ut på en promenad, eller om de skulle sitta inne och ha en samtalsstund.

”...först satt vi en timme per besök, men man märkte ganska snabbt att man som äldre orka inte en hel timme. Det kan bli ganska intensivt, ja ganska mycket fart i ett besök... Så att det räckte ungefär en halvtimme, 45 minuter, det märkte man att det orkade man med som äldre.

Sen började man hänga lite med huvudet, och blev lite mindre fokuserad”. (R2)

Det beskrevs att hundförarna kunde individanpassa aktiviteter tillsammans med den boende och terapihunden efter den boendes önskemål och behov. Respondenterna upplevde att hundföraren kunde göra så att boende kände sig sedda och kunde ofta ha mer tid till att skapa sociala möten än vad personalen alltid hade tid med. För mjukisdjur och robotdjur var användningen fri för de boende. Det beskrevs av respondenterna att terapidjuren var placerade i allmänna utrymmen som gjorde det möjligt för de boende att ta del av terapidjuren i det allmänna utrymmet, ta med det på promenad eller ta upp det till sitt rum.

Respondenterna beskrev att vissa boende hade en egen mjukiskatt och att den användningen var bestämd på det sättet för att det var vad den boende var i behov av. De beskrev att inköpen av mjukisdjuren upplevdes som lyckat och att det därmed ledde till inköp av fler mjukisdjur.

”Just de här robotkatterna är inte så mjuka, de är så ganska hård. Men de här mjukisdjuren som också är lite tyngre, de är ju mer användbara i.... att boende har med sig dem när de ska sova ibland, att man liksom bäddar ner katten också, å liksom att man blir lugn”. (R4)

Under användningens gång kunde respondenterna se en ökad efterfrågan av terapidjuren från de boende.

Terapidjur skapar hälsofrämjande fördelar hos de boende

Respondenter beskrev utifrån deras erfarenheter vilka positiva effekter de hade upplevt i samband med terapidjuren. Respondenterna beskrev att de tydligt kunde se effekterna de boende fick av terapidjuren, vilken stor påverkan terapidjuren faktiskt hade. Att de boende blev stimulerade på ett sätt utöver det vanliga och att de lyste upp i samband med terapidjur. Samt att terapidjur kunde ge ett syfte till de boende och att de kunde bidra till en speciell känsla. Det beskrevs att en terapihund kunde bidra till dels att skapa en social interaktion med den boende, dels bidra med motivation till den boende att röra på sig, kasta boll och arrangera sig i något.

”Och det vi märker också ju, för vi har några som är väldigt dementa och har tappat talet och allting liksom, dem bara i princip sitter... där ser man ju, och man ser verkligen. De till och med börjar och försöker och vill klappa hunden och när vi lyfter upp den i knät å, då blir det liksom, man ser hur ansiktet...[visar leende] det är helt, det är jätteroligt att se.” (R1)

Terapidjur ansågs också som ett lugnande redskap för de boende och speciellt för dem med demens. Det nämndes att dementa ofta kunde vara stressade eller kunde känna oro och om de då hade tillgång till ett terapidjur kunde det verka lugnande för den boende. Mjukisdjuren beskrevs spegla ett lugn för de boenden. Boende som tidigare varit orolig och vandrat kunde få ett lugnare beteende med hjälp av ett mjukisdjur.

Respondenterna beskrev att de upplevde att djur kunde ha en stor betydelse och ge stora effekter, framför allt hos äldre. Det ansågs att mjukis- och robotdjur kunde påverka och ge samma effekt som ett levande djur kunde göra. Det beskrevs att de boende tänker inte så mycket på om det är en mjukiskatt eller en levande katt. Att de ändå kunde tycka det var mysigt att ha

något att hålla i, som gör dem lugna. En mjukiskatt ansågs kunna fungera som en trygghet för den boende och vara något som den boende kände ansvar för.

”många gånger tror jag också, man vill finnas till för någon, man vill känna sig behövd”.

(R2)

Bland respondenterna ansågs det även att en katt i knät kunde ge liknande effekt som mediciner. Det innebar att en mjukiskatt kunde fungera som alternativ för medicin. Hundförarna ansågs som en värdefull resurs av respondenterna. Att samla boende som kände sig ensamma och få dem att känna sig mindre ensamma var något en hundförare kunde bidra med.

Diskussion

Resultatdiskussion

Studiens resultat visade att respondenternas upplevelser och erfarenheter om att implementera terapidjur som en hälsofrämjande metod på äldreboenden var likartad. Respondenterna erhöll variation av kunskap samt erfarenhet av olika typer av terapidjur. Studiens huvudresultat var att bidragande ekonomiska resurser möjliggjorde implementering av terapidjur på äldreboendena. Samt att respondenterna inte upplevde några särskilda svårigheter med implementeringen. De beskrev deras upplevelse om implementeringsprocessen och användningen av terapidjur som lättsam.

Tidigare studier visar att implementering av terapidjur kan vara svårt inom verksamheter, att det kan saknas stöd för att möjliggöra en implementering. Faktorer som rädsla för arbetsbelastning, otillgänglig budget, oengagerad personal, saknat stöd från verksamheten och brist på utbildning (om terapidjur) är svårigheter som kan förekomma vid en implementering av både icke-levande och levande terapidjur (12,13,16). Respondenterna till denna studie upplevde implementeringen som enkel och lättsam oberoende på typ av terapidjur. Fördelar för att implementera terapidjur är att personalen är engagerad, har god attityd och kunskap om ämnet. Respondenterna för denna studie erhöll tidigare kunskap om terapidjur och dess användning och det är en viktig grund i implementeringsprocessen och förberedelsefasen (12,22). Det framkom i analysen att det fanns viss omedvetenhet hos en respondent om hur verksamheten skulle anta ett ärende om att implementera terapihund. Det kan bero på brist av organisatoriskt stöd, som gör att ett ärende om implementering försvåras (13,28).

Ett robotdjur kan i praktiken anses vara lättare att implementera i anseendet att det är mindre omvårdnad av den än ett levande djur och alla kan använda den oavsett förmåga. Robotdjur medför lägre risk för infektioner, hälsorisker och skador för den boende som ett levande djur kan göra (12,18). Dock kan robotdjur vara utmanande att implementera då boende kan vara skeptiska och mindre bekväma till robotdjur. Respondenterna upplevde de boende som positivt inriktade till robotdjuren och anpassade användningen utefter behovet hos boende (13).

De robotdjur som respondenterna använde sig av var robotdjur av hund och katt. Denna studie syftade inte till att undersöka användningen av PARO, men på grund av de väletablerade hälsofrämjande effekter PARO kan ge skulle det vara av värde att framtida forskning undersökte närmare vilka hinder svenska äldreboenden har med att implementera PARO (12). En möjlig anledning att PARO inte implementerats kan förklaras av kostnaden, då ekonomiska resurser utgör en avgörande faktor för äldreboenden när det gäller implementeringen av terapidjur som robotdjur, på grund av associerade inköps- och underhålls kostnader (12). Vid tidpunkten för denna studie kostar en PARO 20–30 000 kronor.

Många av de terapidjur som fanns på äldreboendena var där och användes tack vare kommunernas utdelning av terapidjur samt av statliga medel. Det kan tyda på om ett äldreboende ska ha möjlighet till att implementera terapidjur kan ekonomiska bidrag vara en avgörande faktor (13).

För implementering av ett levande djur (terapihund) krävs det riskbedömning och ett mer strukturerat arbetssätt (22). I resultatet framkom det att det hade genomförts en riskbedömning innan implementering av terapihund, vilket följer Socialstyrelsens vägledning för hundar i vård och omsorg (22). Fördelarna med riskbedömning är att en terapihund kan implementeras i vetskapen om att det är säkert för alla involverade i implementeringen, personal, boende, hundförare och hund. Har en riskbedömning genomförts bör inga frågetecken eller olyckor uppstå i samband med användningen av terapihunden (22). Att förbereda en verksamhet innan en implementering underlättar sedan bestämmelserna över hur användningen ska se ut (29). Det framkom från respondenterna att en robotkatt implementerades genom en APT (Arbetsplats träff) på äldreboendet, personalen gick igenom hur den fungerade och därefter var den en del av arbetsrutinerna. Genom att personalen då har kunskap om robotdjuret medför det en trygghet till användningen av den till de boende (13). Utbildning och stöd för personal om användningen är en bra förberedelse för implementering och användning av terapidjur och kan bidra till att användningen blir långsiktig och hållbar på äldreboendet (13,29,47).

Svårigheter som arbetsbelastning eller infektionsrisker var inget som respondenterna hade upplevt (13). Eftersom det är vanligt vid användning av levande hundar i en verksamhet att det påverkar arbetsbelastningen hos personalen, samt att det kan verka som en svårighet till viljan att implementera terapidjur (16) var det intressant att respondenterna som hade terapihundar i denna studie inte upplevde det. Respondenterna beskrev att eftersom personalen ändå alltid var med och hade hand om sina grupper med boende så var terapidjuren en del av deras arbetsrutiner och utgjorde därför ingen extra belastning. Att terapidjur får vara en del av personalens arbetstid är visat vara fördelaktigt för användningen av terapidjur (13). Respondenterna ansåg snarare att personalen blev glad när de fick besök av en terapihund eller såg effekter av mjukis- och robotdjuren. Här kan det tolkas som att terapidjuren ger goda effekter även på personalen, eftersom de inte skapar en arbetsbelastning. Det kan ses som en fördel i användningen av terapidjur att de även ger personalen glädje och skapar en omsorgsfull miljö (5). Det är anmärkningsvärt för denna studie då tidigare studier har visat på att personal ofta har en negativ attityd och är oengagerade vid implementering av terapidjur. Men att de däremot under tiden som terapidjuren används skapar en ny och förbättrad upplevelse om terapidjur (13,16). Fördelar som respondenterna beskrev att de själv och personalen upplevde var att de kunde se hur de boende lyste upp, fick glädje, blev lugnare och tryggare i samband med terapidjuren vilket stämmer överens med tidigare studie om de effekterna som personalen upplever (5,20). Det visar på att terapidjur kan ge en vinst för personalen, att de kan få en närmare kontakt med de boende, att de lär känna de boende som person, som på så sätt även bidrar till främjandet av de boendes välbefinnande genom ökade relationer (20,29).

I resultatet framgick det att användningen av terapidjuren kunde skifta eftersom behovet från boende kunde variera med tiden. Det kan tyda på att en fastställd användning av terapidjur inte är optimalt och ska skraddarsys efter boendes preferenser (29). Besök av terapihundar kan däremot vara strukturerat eftersom det ofta finns en tidsbegränsning. Medan hantering av till exempel mjukis- eller robotdjur kan vara mer flexibel och skapa möjlighet för mer spontana interaktioner utefter den boendes vilja och förmåga (5). Besökstiden av terapihunden som utformades hos respondenterna är enligt Banks et al. (21) tillräcklig för att ge effekter hos den besökta individen. Det anses vara tillräckligt med 30 minuter session per vecka (21).

Att terapidjur bidrar till ökade sociala interaktioner, glädje och lugn till den boende, motivation till att röra på sig samt fysisk och kognitiv stimulering var effekter som respondenterna

upplevde (11,16,19). Det gällde både icke-levande och levande terapidjur. Att de upplevde likartade effekter från de levande som icke-levande terapidjuren kan stärkas från Thodberg et al. (11) studie om beteendereaktioner av olika typer av terapidjur. Att ett icke-levande terapidjur kan ge lika effekter och vara ett bra substitut för ett levande terapidjur (11).

Ett påstående från respondenterna till denna studie var att en katt i knät skulle kunna vara ett alternativ till läkemedel, för att lugna oroliga dementa boende. Det påståendet kan stärkas genom att terapidjur är ett av icke-farmakologiska alternativ som används för att lindra BPSD hos personer med demens (8). Läkemedelsanvändning spelar en avgörande roll för att förbättra hälsotillståndet hos äldre personer och för att upprätthålla deras livskvalitet. I och med att många äldre ofta är i behov av flera läkemedel på grund av fysiska och/eller psykiska sjukdomar är det fördelaktigt för hälsan med ett icke-farmakologiskt alternativ (1). Om läkemedelsanvändningen minskar i mängd utgör det inte bara fördelar för äldres hälsa utan även för miljön då det inte släpps ut lika mycket läkemedelsrester i sjöar och hav genom avloppssystemen. Det kan bidra till att uppnå mål 6 ”Rent vatten och sanitet för alla” i Agenda 2030. På det sättet kan terapidjur vara en fördelaktig icke-farmakologisk metod för en mer hållbar miljö och främjande för äldres hälsa (8,48).

Metoddiskussion

För studiens tillförlitlighet kommer studien värderas utifrån trovärdighet, pålitlighet, bekräftelsebarhet och överförbarhet (43).

Trovärdighet avser författarens val av inriktning, metod samt urval och hur det passar till studien (43). En kvalitativ studiedesign ansågs passande utifrån syfte att beskriva upplevelser och erfarenheter om implementering av terapidjur. Författaren upplevde en kvalitativ ansats som fördelaktig då det gav möjlighet att få djupare och rikare information genom att använda intervjuer där respondenterna fick tala fritt (41).

Urvalet för studien gjordes genom ett meningsfullt urval, författaren upplevde det som en bra metod då det möjliggjorde att hitta potentiella respondenter till studien som kunde tillge informationsrika svar och en djup förståelse för ämnet (40,49).

Undersökningsgruppen bestod av fyra respondenter och det ansågs som tillräckligt utifrån den utsatta tidsramen för studien. Tanken var att finna sex respondenter vid studiens start för att få ett bredare resultat men på grund av svårigheter med att hitta äldreboenden som använde sig av terapidjur försvårade det sökandet efter potentiella respondenter. Det ledde till att urvalet blev

färre än vad författaren hade önskat. Respondenternas befattning var enhetschefer och en arbetsterapeut och avsikten med urvalet var att få ta del av olika erfarenheter och upplevelser om implementeringen av terapidjur. Efter att alla intervjuer var slutförda uppmärksammades det av författaren att respondenternas erfarenheter och upplevelser inte skilde sig avsevärt och kan anses som en svaghet för det inte utgav flera olika perspektiv i resultatet (43). Däremot kan urvalet till denna studie stärkas genom att alla respondenter erhöll kunskap och erfarenhet om ämnet som avsågs att studera (44).

Det genomfördes inte en pilotintervju till denna studie på grund av svårigheten med att hitta respondenter med liknande kunskap och erfarenheter. En pilotintervju ger möjlighet till att undersöka om intervjufrågorna är i behov av omformulering, om utformningen är som tänkt och om frågorna ger de svar som förväntats (42). Hade en pilotintervju genomförts kunde intervjuguiden ha utformats ytterligare för att samla in mer ingående och utvecklade svar om implementeringsprocessen från respondenterna (42). Däremot reviderades intervjuguiden efter att den första intervjun genomfördes därför att författaren upptäckte frågor som behövdes stärkas med följdfrågor för att uppnå tillräckliga svar från respondenterna. Revideringen påverkade inte intervjuguidens grundfrågor, därmed utgjorde det ingen skillnad på det insamlade materialet.

Det uppmärksammades under datainsamlingen att respondenterna inte var enskilt ansvariga för att besluta implementering av terapidjur på äldreboendet, utan att sådana beslut hanterades av fler personer inom verksamheten. För att få en mer utförlig beskrivning på hur implementeringsprocessens steg på äldreboendena såg ut hade frågorna i intervjuguiden kunnat omformulerats.

Pålitligheten för studien stärks av att metodens alla delar som urval, genomförande, dataanalys, intervjuguide och kodningsschema är grundligt beskrivet (43). Under studiens gång har det funnits stöd från handledare och huvudhandledare som bidragit med vägledning för studiens alla steg. Intervjuguiden utformades i samråd med handledare och med inspiration från en annan studie som undersöker implementering av terapidjur (16), vidare bidrar det till stärkande av studiens pålitlighet samt trovärdighet (44). Pålitligheten stärks även genom att författaren uppmärksammade under analysens gång att intervjufrågorna hade behövt formuleras annorlunda för att få tydligare svar på hur en implementeringsprocess av terapidjur går till på ett äldreboende. Det togs även hjälp av handledaren till analysen för att säkerställa att materialet analyserades på ett objektiva sätt, vilket är ett fördelaktigt arbetssätt i analysprocessen (40). Det

var endast författaren, handledaren och huvudhandledaren som fick ta del av materialet till studien.

Intervjuguiden till studien innehöll semistrukturerade frågor samt följdfrågor. Författaren gav deltagarna till studien under intervjuerna utrymme till att uttrycka sig fritt i sina svar, att svara utifrån deras upplevelser och erfarenheter kring studiens ämne, som därmed bidrar till studiens *bekräftelsebarhet* (40). Resultatet presenterades utifrån respondenternas svar samt med citat från respondenterna och bidrar även det till stärkandet av bekräftelsebarheten. Ett utdrag från kodningsschemat (bilaga 4) ger läsaren en möjlighet till att själv tolka och analysera studies genomförande från eget perspektiv (40).

Genom noggrann beskrivning om studiens metod, analys, och resultat möjliggör det en *överförbarhet* till vidare studier inom den förevarande studiens ämne (43). Utdrag från kodningsschemat redovisar analysprocessen ytterligare och bidrar till stärkande beskrivning om studiens resultat.

Den föreliggande studiens resultat visar på att äldreboenden som har implementerat terapidjur har upplevt implementeringsprocessen som lättsam och med få svårigheter. För att få en bredare inblick på hur en implementering av terapidjur på äldreboenden hanteras är förslag på vidare forskning att använda denna studie som underlag och utveckla intervjufrågorna för att mer konkreta svar om implementeringsprocessens steg. Förslag på vidare forskning är även att inneha fler respondenter i en undersökningsgrupp. Samt använda respondenter av olika befattning på äldreboenden, förslagsvis personer högre upp i verksamheten, på grund av att det framkom i analysen att implementeringsprocessen hanteras av fler personer inom verksamheten än bara enhetschefer. Då föreliggande studie visade på ett fåtal upplevda svårigheter med implementeringen finns det behov av forskning hos äldreboenden som inte har implementerat terapidjur. Det för att skapa en förståelse och kunskap om vilka svårigheter som eventuellt måste beaktas för de som inte har implementerat terapidjur.

Slutsats

Respondenterna i denna studie hade positiva upplevelser och erfarenheter om implementering av terapidjur på äldreboenden. Det verkade bidragande till att implementeringen upplevdes som lättsam av respondenterna. Äldreboendena var i stor utsträckning beroende av att få terapidjuren i form av bidrag för att implementera dem. Brist på bidrag kan vara en bakomliggande faktor till att terapidjur inte har implementerats i större utsträckning på andra äldreboenden, trots de

hälsofrämjande effekterna tidigare forskning visar. Denna studie belyser de hälsofördelar som respondenterna upplever i samband med terapidjur och hur en implementering av terapidjur kan antas. Slutsatsen för studien är att respondenterna upplever terapidjur som en positiv hälsofrämjande metod mot boendes hälsa. I takt med en ökad livslängd bland befolkningen finns det ett behov av ytterligare hälsofrämjande metoder, där terapidjur är en väl anpassad hälsofrämjande metod för äldres hälsa och ett hälsosamt åldrande.

Referenser

1. Socialstyrelsen. Psykisk ohälsa hos personer 65 år och äldre - Uppföljning av vård och omsorg vid psykisk ohälsa hos äldre. Öppna jämförelser. Socialstyrelsen; p. 77. Report No.: 2018-9-12. [accessed 26 Jan 2023] Available from: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-9-12.pdf>
2. Krause-Parello CA, Gulick EE, Basin B. Loneliness, Depression, and Physical Activity in Older Adults: The Therapeutic Role of Human–Animal Interactions. *Anthrozoös*. 2019 Mar 4;32(2):239–54. doi: 10.1080/08927936.2019.1569906
3. Socialstyrelsen. Ökat stöd till äldre med psykisk ohälsa – Slutrapport. Socialstyrelsen; 2014 p. 48. Report No.: 2013-6-3. Available from: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-6-3.pdf>
4. Drageset J, Eide GE, Nygaard HA, Bondevik M, Nortvedt MW, Natvig GK. The impact of social support and sense of coherence on health-related quality of life among nursing home residents—A questionnaire survey in Bergen, Norway. *International Journal of Nursing Studies*. 2009 Jan 1;46(1):66–76. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2008.07.005
5. Orr N, Abbott R, Bethel A, Paviour S, Whear R, Garside R, et al. What are the effects of animals on the health and wellbeing of residents in care homes? A systematic review of the qualitative and quantitative evidence. *BMC Geriatrics*. 2023 Mar 25;23(1):170. doi: 10.1186/s12877-023-03834-0
6. Rinnan E, André B, Drageset J, Garåsen H, Espnes GA, Haugan G. Joy of life in nursing homes: A qualitative study of what constitutes the essence of Joy of life in elderly individuals living in Norwegian nursing homes. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 2018;32(4):1468–76. doi: 10.1111/scs.12598
7. Freedman S, Paramova P, Senior V. ‘It gives you more to life, it’s something new every day’: an Interpretative Phenomenological Analysis of wellbeing in older care home residents who keep a personal pet. *Ageing & Society*. 2021 Sep;41(9):1961–83. doi: 10.1017/S0144686X19001880
8. Aarskog NK, Hunskaar I, Bruvik F. Animal-Assisted Interventions With Dogs and Robotic Animals for Residents With Dementia in Nursing Homes: A Systematic Review. *Physical & Occupational Therapy In Geriatrics*. 2019 Apr 3;37(2):77–93. doi: 10.1080/02703181.2019.1613466
9. Morrison ML. Health Benefits of Animal-Assisted Interventions. *Complementary health practice review*. 2007 Jan 1;12(1):51–62. doi: 10.1177/1533210107302397
10. Handlin L, Nilsson A, Lidfors L, Petersson M, Uvnäs-Moberg K. The Effects of a Therapy Dog on the Blood Pressure and Heart Rate of Older Residents in a Nursing Home. *Anthrozoös*. 2018 Sep 3;31(5):567–76. doi: 10.1080/08927936.2018.1505268

11. Thodberg K, Sørensen LU, Videbech PB, Poulsen PH, Houbak B, Damgaard V, et al. Behavioral Responses of Nursing Home Residents to Visits From a Person with a Dog, a Robot Seal or a Toy Cat. *Anthrozoös*. 2016 Jan 2;29(1):107–21. doi: 10.1080/08927936.2015.1089011
12. Hung L, Liu C, Woldum E, Au-Yeung A, Berndt A, Wallsworth C, et al. The benefits of and barriers to using a social robot PARO in care settings: a scoping review. *BMC Geriatrics*. 2019 Aug 23;19(1):232. doi: 10.1186/s12877-019-1244-6
13. Koh WQ, Felding SA, Budak KB, Toomey E, Casey D. Barriers and facilitators to the implementation of social robots for older adults and people with dementia: a scoping review. *BMC Geriatrics*. 2021 Jun 9;21(1):351. doi: 10.1186/s12877-021-02277-9
14. Peluso S, De Rosa A, De Lucia N, Antenora A, Illario M, Esposito M, et al. Animal-Assisted Therapy in Elderly Patients: Evidence and Controversies in Dementia and Psychiatric Disorders and Future Perspectives in Other Neurological Diseases. *J Geriatr Psychiatry Neurol*. 2018 May 1;31(3):149–57. doi: 10.1177/0891988718774634
15. Rodrigo-Claverol M, Casanova-Gonzalvo C, Malla-Clua B, Esther Rodrigo-Claverol, Jové-Naval J, Ortega-Bravo M. Animal-Assisted Intervention Improves Oain Perception in Polymedicated Geriatric Patients with Chronic Joint Pain: A Clinical Trial. *Int J Environ Res Public Health*. 2019 Aug 4;16(16):2843. doi: 10.3390/ijerph16162843
16. Forget S, Pennequin V, Agli O, Bailly N. Brakes and levers to implement an animal-assisted intervention in nursing homes: Preliminary study. *Complementary Therapies in Medicine*. 2021 Jan 1;56:102591. doi: 10.1016/j.ctim.2020.102591
17. Papadopoulos I, Koulouglioti C, Lazzarino R, Ali S. Enablers and barriers to the implementation of socially assistive humanoid robots in health and social care: a systematic review. *BMJ Open*. 2020 Jan 1;10(1):e033096. doi: 10.1136/bmjopen-2019-033096
18. Socialstyrelsen. Vårdhund för äldre i särskilt boende - En systematisk översikt om effekter och vetenskapligt stöd. Socialstyrelsen; 2014 Jan p. 42. Report No.: 2014-1–25. [accessed 26 Jan 2023] Available from: https://www.sbu.se/contentassets/8bed670d762d4293bc4a69fe8c19c5cb/vardhund_aldre_sarskilt_boende_2014-1-25.pdf
19. Thodberg K, Sørensen LU, Christensen JW, Poulsen PH, Houbak B, Damgaard V, et al. Therapeutic effects of dog visits in nursing homes for the elderly. *Psychogeriatrics*. 2016;16(5):289–97. doi: 10.1111/psyg.12159
20. Jain B, Hafford-Letchfield T, Ellmers T, Chandra C, Billings B, Teacher R, et al. Dog-assisted interventions in care homes: A qualitative exploration of the nature, meaning and impact of interactions for older people. *Health & Social Care in the Community*. 2021;29(5):1450–60. doi: 10.1111/hsc.13201
21. Banks MR, Banks WA. The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities. *The Journals of Gerontology: Series A*. 2002 Jul 1;57(7):M428–32. doi: 10.1093/gerona/57.7.M428

22. Socialstyrelsen. Hundar i vård och omsorg - Vägledning till gällande regelverk. Socialstyrelsen; 2014 p. 22. Report No.: 2014-8-7. [accessed 1 Feb 2023] Available from: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-8-7.pdf>
23. Nutbeam D, Harris E, Wise M. Theory in a nutshell - A practical guide to health promotion theories. 3e upplagan. McGraw-Hill Education Australia Pty Ltd; 2010. 256 p.
24. Bartholomew Eldredge LK, Markham CM, Ruitter RAC, Fernández ME, Kok G, Parcel GS. Planning health promotion programs - An intervention mapping approach. 4e upplagan. John Wiley & Sons; 2015. 650 p.
25. NIRN-MonographFull-01-2005.pdf. [accessed 12 Apr 2023] Available from: <https://nirn.fpg.unc.edu/sites/nirn.fpg.unc.edu/files/resources/NIRN-MonographFull-01-2005.pdf>
26. Olsen C, Pedersen I, Bergland A, Enders-Slegers M-J, Patil G, Ihlebæk C. Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: a cluster randomized controlled trial. *International Journal of Geriatric Psychiatry*. 2016;31(12):1312–21. doi: 10.1002/gps.4436
27. One health. [accessed 13 Apr 2023] Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/one-health>
28. McArthur C, Bai Y, Hewston P, Giangregorio L, Straus S, Papaioannou A. Barriers and facilitators to implementing evidence-based guidelines in long-term care: a qualitative evidence synthesis. *Implementation Science*. 2021 Jul 9;16(1):70. doi: 10.1186/s13012-021-01140-0
29. Shoesmith E, Surr C, Ratschen E. Animal-assisted and robotic animal-assisted interventions within dementia care: A systematic review. *SAGE journals*. 2023 Apr;22(3):664–93. doi: 10.1177/14713012231155985
30. Globala målen – Läs om Globala målen – 17 mål för hållbar utveckling. Globala målen. [accessed 8 May 2023] Available from: <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
31. Mål-3-God-hälsa-och-välbefinnande.pdf. [accessed 13 Apr 2023] Available from: <https://fn.se/wp-content/uploads/2023/02/Ma%CC%8A1-3-God-ha%CC%88lsa-och-va%CC%88lbefinnande.pdf>
32. First International Conference on Health Promotion, Ottawa, 21 November 1986. [accessed 13 Apr 2023] Available from: <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-well-being/first-global-conference>
33. Faktorer som påverkar den psykiska hälsan hos äldre personer. 2022. [accessed 21 May 2023] Available from: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/vad-paverkar-var-psykiska-halsa/faktorer-som-paverkar-den-psykiska-halsan-hos-aldre-personer/>

34. World Health Organization, editor. Health 2020: a European policy framework supporting action across government and society for health and well-being. In WHO Regional Office for Europe; 2013. p. 22. Available from: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/131300/9789289002783-eng.pdf?sequence=6&isAllowed=y>
35. Folkhälsomyndigheten. Hälsosamt åldrande. Folkhälsomyndigheten. 2022. [accessed 20 May 2023] Available from: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/halsosamt-aldrande/>
36. Vård och omsorg för äldre - Lägesrapport 2022. Socialstyrelsen; 032022 p. 138. Report No.: 2022-3-7791. Available from: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-3-7791.pdf>
37. Riktlinjer för fysisk aktivitet och stillasittande - Kunskapsstöd för främjande av fysisk aktivitet och minskat stilla sittande. Folkhälsomyndigheten; 2021 p. 43. Report No.: 21099. Available from: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/106a679e1f6047eca88262bfdcbeb145/riktlinjer-fysisk-aktivitet-stillasittande.pdf>
38. Shryock SK, Meeks S. Activity, Activity Personalization, and Well-Being in Nursing Home Residents With and Without Cognitive Impairment: An Integrative Review. *Clinical Gerontologist*. 2022 Oct 20;45(5):1058–72. doi: 10.1080/07317115.2020.1844356
39. Diener E. Subjective Well-Being. Rochester, NY; 1984. [accessed 13 May 2023] Available from: <https://papers.ssrn.com/abstract=2162125>
40. Tolley EE, Ulin PR, Mack N, Robinson ET, Succop SM. Qualitative methods in public health - A field guide for applied research. 2a upplaga. John Wiley & Sons; 2016. 481 p.
41. Olsson H, Sörensen S. Forskningsprocessen; Kvalitativa och kvantitativa perspektiv. 3e upplagan. Stockholm: Liber AB; 2011. 328 p.
42. Gillham B. Forskningsintervjun; Tekniker och genomföranden. 1:1. Malmö: Studentlitteratur; 2008. 229 p.
43. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*. 2004 Feb 1;24(2):105–12. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001
44. Graneheim UH, Lindgren B-M, Lundman B. Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*. 2017 Sep 1;56:29–34. doi: 10.1016/j.nedt.2017.06.002
45. SW_ALLEA_Den_europeiska_kodexen_för_forskningens_integritet_digital_FINAL.pdf. [accessed 13 Apr 2023] Available from: https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/06/SW_ALLEA_Den_europeiska_kodexen_f%C3%B6r_forskningens_integritet_digital_FINAL.pdf

46. Qualitative Quality: Eight “Big-Tent” Criteria for Excellent Qualitative Research. [accessed 20 May 2023] Available from:
<https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1077800410383121>
47. Lourida I, Abbott RA, Rogers M, Lang IA, Stein K, Kent B, et al. Dissemination and implementation research in dementia care: a systematic scoping review and evidence map. *BMC Geriatrics*. 2017 Jul 14;17(1):147. doi: 10.1186/s12877-017-0528-y
48. Läkemedel i miljön. [accessed 21 May 2023] Available from:
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/miljofororeningar/organiska-miljogifter/lakemedel-i-miljon/>
49. Patton MQ. *Qualitative Reserach & Evaluation Methods*. 4e ed. Sage publications inc; 2015. 832 p.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

1. Vad var bakgrunden/motivationen för er till att ta in/börja använda terapidjur på äldreboendet?

- Stödord, tips från något annat boende? Ett önskemål från de äldre?
- Vem var initiativtagaren?
- Av vilka skäl?

2. Vilka terapidjur har ni använt er av på ert boende? Och hur ser användningen ut? (vilka aktiviteter genomförs med djuret?)

- Vem är det som kommer med djuret?
- Är det någon speciell tid som djuren kommer?
- Finns det framtaget extra personal som kan ta hand om djuren?
- Hur länge är ett besök?

3. Hur länge har ni använt terapidjur på boendet?

- År
- Månader
- Veckor

4. Vilka resurser berördes vid insättningen/användningen av terapidjur?

- Personal
- Budget
- Kompetens
- Tid

5. Hur förankrade ni användningen av terapidjur?

6. Beskriv hur du upplevde processen att ta in terapidjur på ert boende? Vad är din syn på att ta in terapidjur?

7. Upplevde ni några hinder med insättningen av terapidjur?

Om JA: beskriv hinder

Om NEJ: beskriv varför inte

- Allergi
- Brist på personal
- Rädsla för djur
- Erfarenhet av djur

Extra: Hur önskar du att det skulle ha varit med insättningen av terapidjur?

Tar ni emot andra djur än terapidjur?

Vilka är enligt din åsikt de fördelaktiga effekterna respektive nackdelarna med att introducera djur på äldreboendet?

Samtycke till **deltagande** i studien *Implementering av terapidjur på äldreboenden i syfte att främja äldres hälsa*

Nedan ger du ditt samtycke till att **delta** i en studie där jag ämnar studera förutsättningar, möjligheter och hinder för användning av terapidjur på äldreboenden samt betydelsen av terapidjur användning.

Läs noggrant igenom nedanstående text. Du ger sedan ditt medgivande till att delta i studien genom att skriva under med din namnteckning längst ned.

Medgivande

- Jag har tagit del av informationen kring studien och är medveten om hur den kommer att gå till och hur lång tid den tar i anspråk.
- Jag har fått tillfälle att få mina frågor angående studien besvarade innan den påbörjas och om jag har frågor så vet jag vilka jag skall vända mig till.
- Jag deltar i denna studie helt frivilligt.
- Jag har blivit informerad om varför jag blivit tillfrågad och vad syftet med deltagandet är.
- Jag är medveten om att jag kan när som helst under studiens gång avbryta mitt deltagande utan att behöva förklara varför.
- Jag ger mitt medgivande till att författaren och Högskolan i Gävle lagrar och bearbetar informationen som insamlas under studien.
- Jag ger mitt medgivande förutsatt att ingen obehörig kan ta del av materialet.

Ortden / 2023

.....

Namnteckning

.....

Namnförtydligande

Informationsbrev

Det här informationsbrevet får du som föreståndare på ett äldreboende eftersom äldreboendet har använt eller använder terapidjur. En studie är planerad för att undersöka implementering och användandet av terapidjur på äldreboende i syftet att främja de äldres hälsa. Studien tillhör ett examensarbete som genomförs våren 2023 inom kandidatprogrammet *Folkhälsostrateg för hållbar utveckling* vid Högskolan i Gävle. Målet är att införskaffa kunskap om vilka olika möjligheter och hinder som kan påverka insatser av terapidjur. Studien kommer att genomföras med hjälp av intervjuer under perioden mars-april 2023. Intervjuerna kommer genomföras via videosamtal och de kommer även spelas in och sparas som en ljudfil för arbetet. Intervjuerna kommer beröra föreståndarens uppfattningar och erfarenheter kring bakgrunden till terapidjuranvändning på äldreboenden. Materialet som inhämtas genom intervjuerna kommer att hanteras och behandlas konfidentiellt och förvaras på ett sådant sätt så att ingen obehörig kan ta del av materialet. Du kommer som deltagare inte vara identifierbar i denna studie. Endast studenten och handledaren kommer att ha behörighet till deltagarnas medverkan. Materialet hanteras enligt dataskyddsförordningen GDPR (The General Data Protection Regulation).

Det inhämtade intervjumaterialet kommer att användas till studiens resultat där det sammanställs och redogörs. Ingen individ, arbetsplats eller äldreboende kommer att vara identifierbara i examensarbetet. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att publiceras i databasen Diva. Det insamlade materialet från intervjuerna kommer att förstöras efter att examensarbetet är godkänt.

Deltagarna i studien är föreståndare från äldreboenden som har använt eller använder terapidjur. Deltagandet i studien är **frivilligt** och du kan när som helst avbryta din medverkan. Vill du delta i studien fyller du i medföljande samtyckesbrev som du sedan mejlar till Linnéa. Författaren för examensarbetet är Linnéa Olsson, student på Högskolan i Gävle. Linnéa kommer vara den som genomför intervjuerna. Handledaren för examensarbetet är XXX, universitetsadjunkt i Folkhälsovetenskap på Högskolan i Gävle.

Linnéa kommer att kontakta dig om du samtycker till deltagande i studien. Har du frågor om studien går det bra att kontakta någon av de ansvariga. Se kontaktinformation nedan.

Linnéa Olsson

(Handledare)

Bilaga 4: Utdrag kodningsschema

R	Meningsbärande enhet	Kondenserad mening	Kod	Kategori
1	”Så jag tänkte bara ”ja men absolut vill vi prova”[praktik] liksom. Så den här tjejen har ju haft sin praktik hos oss då och hon har även gjort i skolan också.”	Jag tänkte ”ja men absolut vi provar” [praktik].	Vilja att testa	Tidigare erfarenheter av djurens betydelse för människan
2	”Så att terapidjur på det viset, kan jag tycka är en god sak för att, kunna hantera den där saknaden av vanliga djur”.	Terapidjur är en god sak för att kunna hantera saknaden av vanliga djur	Terapidjur hjälper saknad	
2	”Jaa, och ja det handlar väldigt mycket om vilka äldre som vi har såklart och vilka som flyttar in till oss. Och vad jag vet så är det ju så här att många av våra äldre har ju haft djur i sitt liv. Man har haft hundar, katter, kossor, ja man har alla möjliga djur”	Handlar väldigt mycket om vilka äldre vi har såklart och vilka som flyttar in till oss. Vad jag vet så är det att många av våra äldre har haft djur i sitt liv.	Äldres erfarenhet av djur	
4	” ... anledningen till att vi började med att köpa in dom här vanliga gosedjuren är att... man ser ju vilka fördelar det finns. Man vet med sig med vi är många djurmänniskor här var, men tänk om vi skulle kunna ha riktiga djur. De är ju, de ger ju så mycket”.	Anledningen till att vi började köpa in gosedjuren är för att man ser vilka fördelar det finns. Vi är många djurmänniskor här, tänk om vi skulle ha riktiga djur. Det ger ju så mycket”	Fördelar med gosedjur	
2	”...så att första testet hon hade så kom hon bara in i entrén och satt med hunden, för att se hur han reagerade på alla människor och rullstolar å rullatorer och allt möjligt”.	Första testet kom hon bara in i entrén och satt med hunden, för att se hur han reagerade på människor, rullstolar, rullatorer och allt möjligt.	Första testet med terapihund	Förberedelsefas för implementering av terapidjur
4	”...det var ju en riktig process när vi tog in dom här robotdjuren. Då var det ju...jag vet ju då att dom som köpte in dom här hade ju, dom kollade ju på vilka, vilka skulle vi ha, vilken forskning säger vad. Det fanns ju flera olika alternativ”	Var en riktig process när vi tog in robotdjuren. Dem som köpte in kollade på vilka vi skulle ha, vad forskningen sa, fanns flera olika alternativ.	Process vid inköp av robotdjur	
1	”det är ju en speciell ras jag kommer inte ihåg vad den heter, men det är ju en sån mer ”allergivänlig” hund. Hon tvättar alltid den här hunden med ett speciellt schampo innan den kommer	Den är en speciell ras, en mer ”allergivänlig” hund. Hon tvättar alltid hunden med ett speciellt schampo innan den kommer till oss.	En mer ”allergivänlig” hund	Faktorer som underlättar för implementering av terapidjur

	till oss, och det är sånt här allergi schampo för att det... ”			
3	”Inte i början. I början var det liksom vanlig personal, han blev timanställd, han är ju pensionär så att han... blir det lite billigare att anställa honom, man slipper nån viss skatt tror jag”.	Inga speciella resurser berördes. Han är pensionär och timanställd, billigare anställning.	Hundförare började som vanlig timanställd	
3	”jag fick en bra känsla av att det var en person som var lätt att samarbeta med. Och det är ju det viktigaste för att vi har så ont om tid, så att man, kan inte hålla på med några som krånglar och sånt. Utan det var en smidig kommunikation, han var självständig och han, fick en god effekt, en bra relation, och han lyckades med sitt jobb så att då fick han mer timmar”.	Lätt person att samarbeta med, det viktigaste. Finns inte tid att krångla. Smidig kommunikation, självständig, god effekt, bra relation, lyckades med sitt jobb som resulterade i mer timmar.	Viktigt med bra samarbete, smidig kommunikation	
4	”...då fick man en... vi fick en katt från början, men vi såg att det var så många som ville ha... som kunde få utnyttja det här. Så vi köpte in en egen, en till katt. I befintlig budget då liksom för att, vi såg att det kunde ge lugn och ro och fördelar.”	Vi fick en katt från början, var många som ville ha och utnyttja katten. Vi köpte in en till katt i befintlig budget, såg att det kunde ge lugn och ro	Inköp av en till katt för fördelar och efterfrågan	
1	”...ja jag skulle ju givetvis vilja att man skulle kunna boka den här [hundföraren], kontinuerligt liksom”.	Jag skulle givetvis vilja kunna boka den här hundföraren kontinuerligt	Önskan om bokningssystem till hundföraren	Utmaningar med implementering av terapidjur
2	”sen är det ju inte så lätt som sagt var på att... på det sättet är det ju, man bor ju tillsammans med andra även om man bor i en egen lägenhet, så att det finns väl vissa begränsningar kanske”	Inte så lätt, man bor ju tillsammans med andra även om man bor i en egen lägenhet, finns väl vissa begränsningar.	Begränsningar att bo med andra	
3	”Djur betyder ju otroligt mycket, det, det är ju, det svåra är ju att man kan liksom inte, eller en del boende har egna hönor och sådär, men det tar ju resurser så att man måste ju isåfall hitta samarbeten”.	Djur har stor betydelse. Svårt med det som resurs på en del boenden, kräver samarbete.	Svårighet med resurser, kräver samarbete	
4	”Vi har några som, det finns ju några brukare som kanske har uppgett att dom har en rädsla, och då ser vi ju till att dom inte träffar djuren som är levande för att det ska bli bra.”	Vi har några som uppgett att de har en rädsla, då ser vi till att dem inte träffar de levande djuren, för att det ska bli bra.	Levande djur undviks för vissa kan känna rädsla	

1	”sen har ju vi på boende X då som är mitt boende då, där har ju vi höns på sommaren, alltså ute då. Och man ser ju effekterna och dom blir ju bara, det är ju bara vanliga höns liksom, men hur stor påverkan dom har är ju helt otroligt.”	På mitt boende har vi höns på sommaren ute. Man ser ju effekterna, det är bara vanliga höns men hur stor påverkan dom har är helt otroligt.	Ser effekterna av höns, stor påverkan	Terapidjur skapar hälsofrämjande fördelar hos de boende
2	”Jag tycker jag verkligen ser hur dom lyser upp och att dom frågar efter terapihunden och dom är mycket lugnare kan jag tycka när terapihunden varit där”.	Ser verkligen hur dem lyser upp och att de frågar efter terapihunden, de är mycket lugnare när terapihunden varit där.	Terapihund utger glädje och lugn	
2	”jaa, så det köptes in en vet jag och att, det slog väl ut faktiskt. För boende X kunde lugna ned sig mycket snabbare med å få en [låtsas]katt i knät”	Det köptes in en och det slog väl ut. Boende X kunde lugna sig mycket snabbare med en [låtsas]katt i knät.	Boende lugn snabbare av [låtsas]katt i knä	
3	”Dementa är ju oftast stressade och kan ha oro och då ger ju hunden ett lugn”.	Stress och oro hos dementa, hund kan ge lugn.	Hund ger lugn mot stress och oro[dementa]	
3	”Att få känna, både liksom att få vila när hunden lägger huvudet i knät å så... å sen så man smeker hunden, det är skönt och, det är en social interaktion så att det är, och det ger motivation till att röra på sig eller att göra nånting, kasta en boll eller arrangera sig i nått”.	Ger motivation till att röra på sig, kasta boll, arrangera sig.	Hunden ger motivation	
4	”...tidigare så var hon så väldigt orolig liksom, men nu hade hon ju med mjukiskatten, ”aa men titta katten är lugn då kan jag också va lugn”.”	Tidigare var hon orolig, nu har hon med mjukiskatten, ”titta katten är lugn då kan jag också va lugn”	Boende upplever lugn med mjukiskatten	
4	”...många kanske tycker att det är fånigt att vi har gosedjur till äldre, men.... De äldre tänker inte på att det är det eller, vissa vet att det är en mjukiskatt och det är låtsas, och tycker ändå att det är mysigt att ha något att hålla i, ha lite tyngd att hålla i.”	Många kanske tycker det är fånigt med gosedjur till äldre, men de äldre tänker inte på det. Vet att det är en mjukiskatt och tycker ändå att det är mysigt att hålla i något med lite tyngd.	Äldre vet att det är en mjukiskatt, mysigt att hålla i något med tyngd	